

Péče, legislativa

System péče o osoby s narušenou komunikační schopností v České republice. Platná legislativa v poskytování logopedické intervence.

System péče o osoby s NKS

- Ve všech třech rezortech
- Ve státních i nestátních zařízeních
- v soukromých zařízeních
- Logopedická péče je poskytována klientům všech věkových kategorií

Rezort školství mládeže a tělovýchovy

Není logoped jako logoped – MŠMT

- **Školský logoped**
 - Speciální pedagog – Mgr. – SZZ logopedie/surdopedie
 - **Kompetence: zabezpečuje odbornou činnost v prevenci, diagnostice, a komplexní LI u žáků s NKS a zabezpečuje metodické a konzultační činnosti**
- **Logopedický asistent**
 - Pracuje pod metodickým vedením logopeda (zpravidla pracovníka SPC)
 - Má vždy pedagogické vzdělání
 - 3 „typy“
 - A. Absolvent VŠ, Bc – SZZ z logopedie
 - B. Učitelé MŠ + CŽV – logopedie (není stanoven rozsah)
 - C. **Učitelé MŠ + kurz logopedické PREVENCE → logopedické preventistky**

Rezort školství mládeže a tělovýchovy

- Konkrétní místa, která zajišťují LI:
 - Logopedické třídy při běžných MŠ
 - Mateřské školy logopedické
 - Logopedické třídy při běžných ZŠ
 - Základní školy logopedické
 - Speciální třídy při základní škole pro žáky s poruchami učení
 - Mateřské školy pro sluchově postižené
 - Základní školy pro sluchově postižené
 - Základní školy praktické
 - Základní školy speciální
 - Speciálněpedagogická centra
 - Pedagogicko-psychologické poradny

Rezort školství mládeže a tělovýchovy

- **Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)**
- <https://www.pracomat.cz/poradna/skolsky-zakon/454-skolsky-zakon-vzdelavani-studentu-se-specialnimi-vzdelavacimi-potrebami.html>
- Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami je legislativně ošetřeno **ve vyhlášce č. 73/2005 Sb. O vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných** **ve znění pozdějších předpisů**
 - ***Vyhláška 27/2016 Sb. → Vyhláška č. 606/2020 Sb.***
 - ***Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných***
 - <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-73>

Vyhláška č. 73/2005 Sb. - shrnutí

- Zásady a cíle speciálního vzdělávání
- Formy speciálního vzdělávání
- Typy speciálních škol
- IVP
- Asistent pedagoga
- Zařazování žáků se speciálními potřebami do speciálního vzdělávání
- Vzdělávání žáků mimořádně nadaných

Vyhláška č. 72/2005 Sb.

- *o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních* **ve znění pozdějších předpisů**
- Vyhláška č. 116/2011 Sb. → Vyhláška č. 197/2016 Sb. → **Vyhláška č. 607/2020 Sb.**
- <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>

Rezort školství mládeže a tělovýchovy

- Poradenská zařízení – Pedagogicko-psychologické poradny
 - Poradenská zařízení zaměřená na komplexní psychologickou, speciálněpedagogickou a sociální diagnostiku
 - Jsou zacílena na zjištění příčin poruch učení, chování a dalších problémů ve vývoji osobnosti
 - Zjišťuje individuální předpoklady pro profesní orientaci žáků
 - Zajištění péče: ambulantně nebo návštěvou škol

Rezort školství mládeže a tělovýchovy

- Poradenská zařízení – Pedagogicko-psychologické poradny

– Způsob pomoci:

- zjišťuje připravenost žáků na povinnou školní docházku a vydává o ní zprávu a doporučení
- zjišťuje speciální vzdělávací potřeby žáků a na základě výsledků psychologické a speciálně pedagogické diagnostiky vypracovává doporučení s návrhy podpůrných opatření pro žáka,
- vydává zprávu a doporučení podle jiného právního předpisu k zařazení žáka do školy, třídy, oddělení nebo studijní skupiny zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona nebo zařazení nebo převedení do vzdělávacího programu odpovídajícího vzdělávacím potřebám žáka,
- provádí psychologická a speciálně pedagogická vyšetření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a žáky mimořádně nadané,
- poskytuje žákům přímou speciálně pedagogickou a psychologickou intervenci

Rezort školství mládeže a tělovýchovy

- Poradenská zařízení – Pedagogicko-psychologické poradny

– Způsob pomoci:

- poskytuje poradenské služby žákům se zvýšeným rizikem školní neúspěšnosti nebo vzniku problémů v osobnostním a sociálním vývoji; jejich zákonným zástupcům a pedagogickým pracovníkům vzdělávajícím tyto žáky poskytuje poradenské služby zaměřené na vyjasňování osobních perspektiv žáků,
- poskytuje poradenské služby žákům z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami,
- poskytuje metodickou podporu škole a školskému zařízení při poskytování poradenských služeb a podpůrných opatření,
- poskytuje žákům kariérové poradenství,
- poskytuje informační, konzultační, poradenskou a metodickou podporu zákonným zástupcům žáka,
- prostřednictvím metodika prevence zajišťuje prevenci rizikového chování, realizaci preventivních opatření a koordinaci školních metodiků

Rezort školství mládeže a tělovýchovy

- Poradenská zařízení – Speciálněpedagogická centra
 - školské poradenské zařízení, které poskytuje poradenské služby dětem se zdravotním postižením, jejich rodičům, školám a školským zařízením
 - SPC umožňuje realizovat proces integrace dětí se SVP do hlavního vzdělávacího proudu
 - Jednotlivá speciálněpedagogická centra jsou zřizována pro klienty s různými druhy zdravotního postižení – buď mohou zabezpečovat poradenské služby pouze pro klienty s jedním zdravotním postižením anebo s více druhy postižení
 - SPC pro žáky s MP
 - SPC pro žáky s PAS
 - SPC pro žáky s tělesným postižením
 - **SPC pro žáky se sluchovým postižením**
 - SPC pro žáky se zrakovým postižením
 - SPC pro žáky s vícečetným postižením
 - **SPC pro žáky s vadami řeči**

Rezort školství mládeže a tělovýchovy

- Poradenská zařízení – Speciálněpedagogická centra

— **Standardní činnosti společné** vs. **Standardní činnosti speciální**

- Vyhledávání žáků se zdravotním postižením
- Komplexní diagnostika speciálněpedagogická a psychologická
- Tvorba plánu péče o žáka
- Přímá práce s žákem (individuální a skupinová)
- Včasná intervence
- Konzultace pro zákonné zástupce, pedagogické pracovníky, školy a školská zařízení
- Sociálně právní poradenství (sociální dávky, příspěvky apod.)
- Krizová intervence
- Metodická činnost pro zákonné zástupce a pedagogy (podpora při tvorbě IVP)
- Kariérové poradenství pro žáky se SVP
- Zapůjčování odborné literatury
- Zapůjčování rehabilitačních a kompenzačních pomůcek podle potřeb žáka

Rezort školství mládeže a tělovýchovy

- Poradenská zařízení – Speciálněpedagogická centra

— **Standardní činnosti společné vs. Standardní činnosti speciální**

- Ucelená rehabilitace pedagogicko-psychologickými prostředky (canisterapie, arteterapie apod.)
- Pomoc při integraci do škol hlavního vzdělávacího proudu
- Všestranná podpora optimálního psychomotorického a sociálního vývoje žáků se SVP v rámci tzv. ucelené rehabilitace
- Vedení dokumentace
- Koordinace činností s poradenskými pracovníky škol, s PPP, se středisky výchovné péče
- Zpracování návrhů k zařazení do režimu vzdělávání žáků se SVP
- Zpracování návrhů IVP
- Tvorba, návrhy a nabídka speciálních pomůcek

Rezort školství mládeže a tělovýchovy

- Poradenská zařízení – Speciálněpedagogická centra

– **Standardní činnosti speciální – SPC pro sluchově postižené**

- Budování a rozvoj komunikačních dovedností žáka
- Orální komunikace (logopedické techniky: výstavba mluvené řeči od hlásek po věty, náprava výslovnosti, posazení hlasu, rozvoj slovní zásoby, sluchová výchova, rytmizace, dechová cvičení...)
- Vizuálně motorická komunikace (znakový jazyk, oční kontakt, JM, HM, mimika obličeje, polohy a postavení rukou, umístění v prostoru, pojmová a slovní zásoba ve znacích, stavba věty...)
- Výcvik čtení s porozuměním
- Výcvik odezírání
- Kurzy ČZJ pro zákonné zástupce, pedagogy, školy a školská zařízení
- Spolupráce s příslušnými odborníky (ORL klinika při operaci KI)
- Cvičení na posilování nepostižených smyslových funkcí
- Nácvič používání kompenzačních pomůcek
- Individuální a skupinové terapie pro zákonné zástupce vedené psychologem
- Rodinná terapie, krizová terapie, terapie pro neslyšící zákonné zástupce
- Instruktaže pro zákonné zástupce

Rezort školství mládeže a tělovýchovy

- Poradenská zařízení – Speciálněpedagogická centra

– **Standardní činnosti speciální – SPC pro sluchově postižené**

- Sluchová výchova, zásady manuální komunikace, rozvoj motoriky dítěte, výstavba orální řeči, alternativních metod čtení, analyticko-syntetická metoda čtení, vedení pojmových deníků, nácvik čtení s porozuměním, příprava na operaci KI
- Nácvik činností pro vyšetření audiometrem a příprava na audiometrické vyšetření
Audiometrické vyšetření vyžaduje spolupráci dítěte

Rezort školství mládeže a tělovýchovy

- Poradenská zařízení – Speciálněpedagogická centra

– **Standardní činnosti speciální – SPC pro vady řeči**

- Logopedická diagnostika a depistáž poruch komunikace
- Zpracování anamnézy
- Zpracování programů logopedické péče
- Aplikace logopedických terapeutických, stimulačních, edukačních a reedukačních postupů
- Řešení výchovných problémů
- Instruktaže pro zákonné zástupce a pedagogy
- Vedení logopedických deníků
- Vedení záznamů o individuální logopedické péči
- Tvorba didaktických a metodických materiálů pro rozvoj komunikace
- Tvorba pracovních listů

Pracovníci SPC

- **Speciální pedagog/logoped, psycholog, sociální pracovník**
- Všichni pracovníci se musejí orientovat v problematice žáků se SVP a žáků s konkrétním postižením, kterému se dané SPC věnuje
- Je důležité, aby měli osobní zkušenosti z praxe a průběžně se vzdělávali a sledovali vývoj poznatků ve vědě i praxi
- Schopnost pracovat v týmu

Činnosti speciálního pedagoga

- Speciálněpedagogická diagnostika žáka (včetně logopedické diagnostiky)
- Posouzení způsobilosti k zahájení školní docházky
- Tvorba plánu péče o žáka (strategie komplexní podpory žáka, speciálněpedagogické vedení)
- Přímá péče s žákem individuální nebo skupinová
- Včasná intervence
- Konzultace a metodická činnost pro zákonné zástupce, pedagogy, školy a školská zařízení
- Kariérové poradenství pro žáky se SVP
- Pomoc při výběru školy, podpora a pomoc při výchově pro rodiče
- Zpracování návrhů IVP

Činnosti psychologa

- Vývojové hodnocení a doporučení stimulačního opatření
- Posouzení způsobilosti k zahájení školní docházky, návrh odložení školní docházky
- Diagnostika dětí se SVP
- Diagnostika disharmonického vývoje osobnosti
- Přímá práce formou psychoterapeutického působení
- Práce s rodinou na optimalizaci výchovných přístupů a klimatu rodiny
- Pomoc při integrování dětí, pomoc při výběru vhodných pomůcek
- Kariérové poradenství pro žáky se SVP
- Skupinové činnosti, dlouhodobý kontakt s vyučujícími, osobní návštěvy ve školách

Činnosti sociálního pracovníka

- Individuální konzultace a podpora
- Návštěvy v rodinách
- Sociální poradenství (dávky státní sociální podpory, příspěvky, služby apod.)
- Vedení dokumentace, vedení archivu SPC
- Pomoc s výběrem pomůcek
- Zprostředkování kontaktu s odborníky
- Informační služby – přehled institucí poskytující pomoc

Formy péče SPC

- Ambulantní vs. terénní, jednorázová vs. opakovaná
- **Ambulantní formy péče**
 - **Jednorázová:** pomoc při řešení akutního problému, provedení vyšetření a doporučení
 - **Opakovaná:** např. u integrovaných dětí, provádí se kontrolní vyšetření
 - **Pravidelná:** provádí se edukace, reedukace, pravidelná práce s dítětem
- **Terénní formy péče**
 - **Výjezdy do škol:** metodická podpora učitelům, konzultace k IVP, přímá práce s žákem, poradenství
 - **Výjezdy do rodin:** rodinné poradenství, socioterapie, psychosociální podpora,...
 - **Výjezdy do zařízení pečujících o žáky se zdravotním postižením:** individuální výuka žáků, kteří nemohou docházet do školy

Rezort zdravotnictví

Rezort zdravotnictví

- Konkrétní místa, která zajišťují LI:
 - Logopedické poradny (ambulance) při poliklinikách
 - Logopedická pracoviště při lůžkových odděleních (foniatrie, neurologie, psychiatrie, geriatric)
 - Privátní logopedické poradny, ambulance
 - Rehabilitační stacionáře
 - Denní stacionáře při zdravotnických zařízeních (pro děti i dospělé)
 - Léčebny dlouhodobě nemocných
 - Lázeňská zařízení

Rezort zdravotnictví

- Poskytována je činnost diagnostická, terapeutická i preventivní
- Nejčastěji se jedná o klienty se získanými NKS:
 - Afázie
 - Dysartrie
 - Dysfagie
 - Poruchy plynulosti řeči
 - Psychogenní poruchy řeči
 - Klienti s demencí, schizofrenií, Alzheimerovou chorobou, RS, ALS apod.
 - Klienti – mluvní profesionálové

Rezort práce a sociálních věcí

Rezort práce a sociálních věcí

- Konkrétní místa, která zajišťují LI:
 - **Ústavy sociální péče pro děti a mládež**
 - V těchto zařízeních jsou umístěni tělesně postižení, mentálně postižení a jedinci s kombinovanými vadami
 - Logopedi v rámci komplexní péče provádějí logo. dgn i následnou terapii a snaží se rozvinout komunikační schopnosti těžce postižených dětí a mladistvých podle jejich možností a schopností pomocí systému AAK
 - LI u těžce postižených, u nichž je znemožněna verbální komunikace

Střediska rané péče

- Jsou zajištěna zákonem **č. 108/2006 Sb. o sociálních službách** a spadají pod Ministerstvo práce a sociálních věcí
- Jedná se o soustavu služeb a programů poskytovaných ohroženým dětem, dětem postiženým i jejich rodinám
- Cílem je přecházet postižení, eliminovat nebo zmírnit jeho důsledky a poskytnout rodině, dítěti i společnosti předpoklady sociální integrace
- Služby jsou poskytovány od diagnostikování postižení až do nastoupení dítěte do vzdělávací instituce (MŠ nebo ZŠ) a to tak, aby se zvyšovala vývojová úroveň dítěte v oblastech, které jsou postižením ohroženy

Střediska rané péče

- Raný věk je velice důležité období, ve kterém se rozhoduje o celém zaměření dalšího biologického, sociálního a psychického vývoje
- Programy rané péče jsou určeny pro trvale zdravotně postižené děti (mentálně, tělesně, smyslově atd.), vývojově opožděné děti (děti projevující se pomaleji v jedné nebo v několika vývojových oblastech) a pro děti ohrožené možností výskytu zdravotního postižení nebo vývojové poruchy v pozdějším období (např. v důsledku matčiných zdravotních problémů, zděděných nebo genetických nemocí v rodině, nedonošenosti, nízkou porodní hmotností, nejistým rodinným zázemím atd.)

Střediska rané péče

- Raná péče by měla být poskytována na základě těchto principů:
 - návaznost na lékařskou, léčebnou péči
 - respektovat individualitu dítěte a kulturní, sociální a výchovné zvláštnosti rodiny
 - komplexní přístup
 - orientace na rodinu (začlenění rodičů do týmu spolupracovníků, pomoci rodičům a dětem najít jejich schopnosti a mechanismy k zvládnutí postižení)
 - zajištění služeb v přirozeném prostředí dítěte, hlavně v jeho rodině
 - podporovat sociální integraci dětí s postižením a jejich rodin
 - právo rodiny službu si vybrat nebo odmítnout
 - standardizace státem garantovaných služeb – zajištění odbornosti
 - veřejná kontrola – akreditace poskytovatelů služeb

Střediska rané péče

- Raná péče je poskytována:
 - Terénním způsobem (v přirozeném prostředí, v rodině klienta)
 - Ambulantním způsobem
 - Kombinací poskytování služeb v rodině a ambulantních služeb
- Posloupnost rané péče:
 - Vyhledání klienta (depistáž)
 - Přijetí klienta do péče
 - Definování potřeb dítěte i rodiny
 - Poskytování služeb podpory a terapie
 - Konzultace s dalšími odborníky
 - Přejít dítěte do vzdělávacího zařízení
 - Ukončení péče – předání péče (SPC)

Střediska rané péče

- Role logopeda v programech rané intervence
 - Důvěra mezi klientem, logopedem a rodinou
 - Dostatek času pro dítě, aby se mohlo vyjádřit
 - Respekt k tomu, co nám dítě sděluje, a adekvátní reakce pro posílení komunikačních dovedností
 - Snaha o reakci na co nejvíce signálů
 - Poskytnutí informací rodičům ohledně předřečového a řečového vývoje dítěte
 - Vzájemná interakce matka-dítě a otec-dítě
 - Vnímání okolních vjemů
 - Taktilní stimulace, sledování orálních reflexů
 - Sledování přijímání potravy, dýchání, křiku, žvatlání
 - Senzomotorická cvičení, podpora předřečového porozumění